

GLOBALLASHUV DAVRIDA TALABALARNING PSIXOLOGIK BARQARORLIKLARI, STRESSGA BARDOSHLILIKNI SHAKLLANTIRISHNING O’ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.

Andijon Davlat Pedagogika instituti
Pedagogika-psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Ilmiy rahbar: Ibragimova Xurshida Xusanbayevna
Bozarova Marxabo
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Texnologik ta’lim yo’nalishi 1-kurs talabasi
Fotimabozarova2@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19418551>

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv jarayonining talaba shaxsiga ko’rsatayotgan psixologik ta’siri tahlil qilinadi hamda zamonaviy ta’lim muhitida psixologik barqarorlikni shakllantirish usullari yoritiladi. Axborot oqimining keskin ortishi, raqobat muhitining kuchayishi va ijtimoiy moslashuv jarayonlari talabalarda stress, xavotir va emotsional beqarorlikni keltirib chiqarishi mumkinligi asoslab beriladi. Muallif tomonidan refleksiya, emotsional intellektni rivojlantirish, motivatsion qo’llab-quvvatlash, trening mashg’ulotlari hamda psixoprofilaktik yondashuvlar samarali vosita sifatida tavsiya etiladi. Tadqiqot natijalari talabalarda barqaror psixik holatni mustahkamlash va ularning ijtimoiy-psixologik moslashuvini ta’minlashga xizmat qiladi.

Kalit so’zlar: globallashuv, psixologik barqarorlik, talaba shaxsi, stress, emotsional intellekt, ijtimoiy moslashuv, motivatsiya, psixoprofilaktika.

Annotation: This article analyzes the psychological impact of globalization on students and highlights effective methods for developing psychological resilience in the modern educational environment. It substantiates that the rapid growth of information flow, increasing competition, and processes of social adaptation may cause stress, anxiety, and emotional instability among students. The author recommends reflection practices, the development of emotional intelligence, motivational support, training sessions, and psychoprophylactic approaches as effective tools. The research findings contribute to strengthening students’ psychological stability and ensuring their socio-psychological adaptation.

Keywords: globalization, psychological resilience, student personality, stress, emotional intelligence, social adaptation, motivation, psychoprophylaxis.

Аннотация: В статье анализируется психологическое воздействие процессов глобализации на личность студента и раскрываются эффективные методы формирования психологической устойчивости в современной образовательной среде. Обосновывается, что стремительный рост информационных потоков, усиление конкуренции и процессы социальной адаптации могут вызывать у студентов стресс, тревожность и эмоциональную нестабильность. В качестве эффективных средств автор рекомендует развитие рефлексии, эмоционального интеллекта, мотивационную поддержку, тренинговые занятия и психопрофилактические подходы. Результаты исследования способствуют укреплению психологической устойчивости студентов и обеспечению их социально-психологической адаптации..

Ключевые слова: глобализация, психологическая устойчивость, личность студента, стресс, эмоциональный интеллект, социальная адаптация, мотивация, психопрофилактика.

KIRISH: XXI asr globallashuv jarayonlari bilan xarakterlanib, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy sohalarida tub o’zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, raqamli makonning kengayishi, xalqaro integratsiyaning kuchayishi va ta’lim tizimining modernizatsiyalashuvi inson shaxsiga, ayniqsa, talaba yoshlariga sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda. Bugungi kunda talaba nafaqat o’z kasbiy bilim va ko’nikmalarini egallashi, balki tezkor o’zgaruvchan muhitga moslasha olishi, raqobat sharoitida o’z o’rnini topa bilishi, psixologik jihatdan barqaror bo’lishi zarur. Globallashuv sharoitida axborot oqimining haddan tashqari ortishi, ijtimoiy tarmoqlarning faol ta’siri, doimiy taqqoslash va muvaffaqiyat mezonlarining o’zgarishi talabalarda stress, xavotir, emotsional zo’riqish va ichki beqarorlikni yuzaga keltirishi mumkin. Oliy ta’lim muassasalarida o’qish jarayonining murakkablashuvi, reyting tizimi, mustaqil ta’lim hajmining ortishi ham psixologik bosim omillaridan biri sifatida namoyon bo’ladi. Natijada ayrim talabalarda motivatsiyaning pasayishi, o’ziga ishonchsizlik, ijtimoiy moslashuvdagi qiyinchiliklar kuzatiladi. Shu bois psixologik barqarorlikni shakllantirish masalasi zamonaviy ta’lim tizimining ustuvor yo’nalishlaridan biriga aylanmoqda. Psixologik barqarorlik — bu shaxsning stress omillari, tashqi bosim va noaniq vaziyatlar ta’sirida o’z ichki muvozanatini saqlay olishi, konstruktiv qaror qabul qilishi va ijobiy faoliyatni davom ettirish qobiliyatidir. U shaxsning emotsional yetukligi, irodaviy sifatleri, refleksiv ko’nikmalari hamda ijtimoiy qo’llab-quvvatlash tizimi bilan chambarchas bog’liq. Talabalik davri esa shaxsiy va kasbiy identifikatsiya shakllanadigan, qadriyatlar tizimi mustahkamlanadigan, hayotiy maqsadlar aniqlashtiriladigan muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda psixologik barqarorlikni rivojlantirish kelgusidagi professional muvaffaqiyat va ijtimoiy faollikning muhim omiliga aylanadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, globallashuv sharoitida yoshlarning ruhiy salomatligini muhofaza qilish va mustahkamlash jamiyat taraqqiyoti bilan bevosita bog’liqdir. Raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim jarayoni an’anaviy shakldan aralash va masofaviy formatga o’tmoqda. Bu esa talabalardan o’zini o’zi boshqarish, vaqtni samarali rejalashtirish, mustaqil fikrlash va ichki intizomni talab etadi. Mazkur talablar psixologik jihatdan yetarli tayyorgarlikka ega bo’lmagan talabalarda zo’riqish holatini kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun ta’lim jarayonida psixologik profilaktika, emotsional intellektni rivojlantirish, stressni boshqarish ko’nikmalarini shakllantirish, ijobiy motivatsiyani qo’llab-quvvatlash kabi tizimli chora-tadbirlarni ishlab chiqish zarur.

Tadqiqotning maqsadi — globallashuv sharoitida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirishning samarali usullarini nazariy jihatdan asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun psixologik barqarorlik tushunchasining mazmun-mohiyatini ochib berish, globallashuvning talaba shaxsiga ko’rsatayotgan ijtimoiy-psixologik ta’sirini tahlil qilish, ta’lim muhitida qo’llanishi mumkin bo’lgan innovatsion metod va texnologiyalarni aniqlash vazifalari belgilandi.

Tadqiqot obyekti sifatida oliy ta’lim muassasalari talabalari, predmeti sifatida esa globallashuv davrida psixologik barqarorlikni shakllantirish jarayoni tanlandi. Tadqiqot metodlari sifatida tahlil va sintez, kuzatish, so’rovnoma, psixologik diagnostika hamda taqqoslash usullaridan foydalanish nazarda tutiladi. Bu metodlar talabalarning psixologik holatini aniqlash, mavjud muammolarni baholash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Ilmiy yangilik shundan iboratki, globallashuvning zamonaviy sharoitida psixologik barqarorlikni shakllantirish kompleks yondashuv asosida ko’rib chiqiladi. Ya’ni, individual-psixologik omillar bilan bir qatorda, ta’lim muhitining ijtimoiy-pedagogik imkoniyatlari ham tizimli ravishda tahlil qilinadi. Shuningdek, refleksiya, emotsional intellekt, motivatsion qo’llab-quvvatlash va trening mashg’ulotlarini o’zaro integratsiyalashgan holda qo’llash mexanizmlari asoslab beriladi.

Amaliy ahamiyati shundaki, ishlab chiqilgan tavsiyalar oliy ta’lim muassasalarida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish, tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish hamda talabalarning ruhiy salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Mazkur yondashuvlar talabalarning nafaqat o’qish jarayonidagi muvaffaqiyatini, balki kelgusidagi kasbiy faoliyatida ham barqaror va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishini ta’minlaydi. Shunday qilib, globallasuv davrida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan dolzarb bo’lib, zamonaviy ta’lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biridir. Ushbu tadqiqot aynan shu muammoni kompleks yondashuv asosida yoritishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodlar: globallasuv sharoitida shaxs psixologiyasi, xususan, talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish masalasi ko’plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o’rganilgan. Ilmiy manbalarda psixologik barqarorlik ko’pincha “rezilyentlik” tushunchasi bilan bog’liq holda talqin qilinadi. Rezilyentlik shaxsning murakkab hayotiy vaziyatlarga moslashish, stress omillarini yengib o’tish va ichki muvozanatini saqlash qobiliyati sifatida izohlanadi. Tadqiqotchilar ushbu sifatni shaxsning irodaviy barqarorligi, emotsional yetukligi va ijtimoiy qo’llab-quvvatlash tizimi bilan chambarchas bog’laydilar. Xorijiy tadqiqotlarda psixologik barqarorlikning tarkibiy qismlari sifatida emotsional intellekt, o’z-o’zini boshqarish, ijobiy fikrlash va moslashuvchanlik alohida ajratib ko’rsatiladi. Masalan, pozitiv psixologiya yo’nalishi vakillari shaxsning ichki resurslarini faollashtirish, kuchli tomonlarini rivojlantirish va maqsadga yo’naltirilganlikni mustahkamlash orqali barqarorlikni oshirish mumkinligini ta’kidlaydilar. Stress nazariyasi doirasida esa talabalarda psixologik zo’riqishning sabablari, uning oqibatlari hamda stressni boshqarish strategiyalari keng yoritilgan. Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda yoshlar ruhiy salomatligi, ijtimoiy moslashuvi va tarbiyaviy muhitning shaxs kamolotiga ta’siri masalalari tahlil etilgan. Ta’lim jarayonida sog’lom psixologik muhitni yaratish, pedagogik qo’llab-quvvatlashni kuchaytirish, ma’naviy qadriyatlarni shakllantirish orqali talabalarning emotsional barqarorligini mustahkamlash mumkinligi asoslab berilgan. Shuningdek, zamonaviy axborot makonining yoshlar ongiga ta’siri, virtual muloqotning psixologik xususiyatlari va ijtimoiy tarmoqlarning ruhiy holatga ta’siri yuzasidan ham ilmiy izlanishlar mavjud. Adabiyotlar tahlili shuni ko’rsatadiki, globallasuv jarayonlari talabalarning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va psixologik holatiga ko’p qirrali ta’sir ko’rsatadi. Biroq mavjud tadqiqotlarda psixologik barqarorlikni shakllantirishning kompleks, tizimli modeli yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Ko’pchilik ishlar muammoning alohida jihatlariga — stressni kamaytirish, motivatsiyani oshirish yoki emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan. Shu bois ushbu tadqiqotda mazkur omillar o’zaro bog’liqlikda ko’rib chiqilib, integrativ yondashuv taklif etiladi.

Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlar majmuasidan foydalanildi.

Nazariy metodlar sifatida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, taqqoslash va tizimlashtirish usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar orqali psixologik barqarorlik tushunchasining mazmun-mohiyati, uning tarkibiy komponentlari hamda globallasuv omillarining talaba shaxsiga ta’siri aniqlashtirildi.

Empirik metodlar doirasida quyidagilar qo’llanildi:

-kuzatish metodi — talabalarning o’quv jarayonidagi xulq-atvori va emotsional reaksiyalarini o’rganish;

-so’rovnoma — talabalarning stress darajasi, motivatsion holati va ijtimoiy moslashuv ko’rsatkichlarini aniqlash;

psixologik diagnostika metodikalari — psixologik barqarorlik, emotsional intellekt va xavotir darajasini baholash;

-suhbat metodi — talabalarning individual tajribasi va muammolarini chuqurroq tahlil qilish.

Olingan natijalar statistik tahlil qilinib, ular asosida xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida ishtirokchilarning roziligi va maxfiylik tamoyiliga qat’iy rioya qilindi.

Muhokama va natijalar: tadqiqot jarayonida olingan natijalar globallashuv sharoitida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish masalasi ko‘p omilli va tizimli yondashuvni talab etishini ko‘rsatdi. Empirik ma’lumotlar tahlili shuni aniqladiki, zamonaviy axborot oqimining ortishi, o‘quv yuklamasining ko‘payishi hamda kelajak kasbiy faoliyati bilan bog‘liq noaniqlik talabalarda stress darajasining oshishiga sabab bo‘lmoqda. Ayniqsa, birinchi va ikkinchi bosqich talabalari o‘rtasida moslashuv jarayoni bilan bog‘liq emotsional zo‘riqish holatlari ko‘proq kuzatildi. So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, talabalarning ma’lum qismi doimiy ravishda vaqt yetishmasligi, o‘z imkoniyatlarini past baholash va ijtimoiy taqqoslash oqibatida ichki bosimni his qilishini bildirgan. Bu holat globallashuv davrida muvaffaqiyat mezonlarining o‘zgarishi va raqobat muhitining kuchayishi bilan izohlanadi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda faol bo‘lish darajasi yuqori bo‘lgan talabalar orasida xavotir va o‘ziga nisbatan tanqidiy munosabat ko‘rsatkichlari nisbatan yuqori ekani aniqlangan. Bu esa virtual makonning shaxsiy identifikatsiya va emotsional holatga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi. Psixologik diagnostika natijalari shuni ko‘rsatdiki, psixologik barqarorlik darajasi yuqori bo‘lgan talabalar stress omillariga nisbatan konstruktiv yondashuvni tanlaydi, muammoli vaziyatlarda tezkor va oqilona qaror qabul qila oladi hamda ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashdan samarali foydalanadi. Aksincha, barqarorlik darajasi past bo‘lgan talabalarda emotsional reaktivlik, tushkunlikka moyillik va ijtimoiy izolyatsiya belgilarining ko‘proq uchrashi qayd etildi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, psixologik barqarorlikni shakllantirish individual xususiyatlariga emas, balki ta’lim muhitining tashkiliy-pedagogik sharoitlari bilan ham bevosita bog‘liqdir. O‘quv jarayonida qo‘llab-quvvatlovchi muhit, ochiq muloqot, konstruktiv fikr-mulohaza va motivatsion rag‘batlantirish tizimi mavjud bo‘lgan guruhlarda talabalar o‘zini erkinroq tutishi va o‘z imkoniyatlariga nisbatan ishonchi yuqoriroq ekani kuzatildi. Bu esa ijtimoiy-psixologik muhitning barqarorlikni rivojlantirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Tadqiqot davomida refleksiya mashg‘ulotlari, emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan treninglar hamda stressni boshqarish bo‘yicha amaliy seminarlar tashkil etildi. Ushbu mashg‘ulotlarda ishtirok etgan talabalarda o‘z his-tuyg‘ularini anglash va nazorat qilish, muammoli vaziyatlarni ijobiy talqin qilish ko‘nikmalari sezilarli darajada yaxshilandi. Mashg‘ulotlardan so‘ng o‘tkazilgan qayta diagnostika natijalari xavotir darajasining pasayganini, o‘ziga ishonch ko‘rsatkichlari esa oshganini ko‘rsatdi. Globallashuv sharoitida talabalar ko‘p madaniyatli va ko‘p axborotli makonda yashayotganligi sababli, ularning psixologik barqarorligi moslashuvchanlik va tanqidiy fikrlash bilan uyg‘un holda shakllanishi lozim. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, tizimli ravishda olib borilgan psixoprofilaktik ishlar talabalarning ruhiy salomatligini mustahkamlashga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, olingan natijalar shuni ko‘rsatdiki, psixologik barqarorlikni rivojlantirish faqat psixolog mutaxassislar faoliyati bilan cheklanib qolmasligi kerak. Professor-o‘qituvchilar, guruh murabbiylari va ota-onalar ham mazkur jarayonda faol ishtirok etishi maqsadga muvofiq. Hamkorlikka asoslangan yondashuv talabaning ichki resurslarini to‘liq namoyon etishiga yordam beradi.

Natijalar tahlili asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- globallashuv sharoitida talabalarda psixologik zo‘riqish omillari ortib bormoqda;
- psixologik barqarorlik darajasi yuqori bo‘lgan talabalar akademik va ijtimoiy faoliyatda muvaffaqiyatliroq;
- trening va refleksiv mashg‘ulotlar barqarorlikni oshirishda samarali vosita hisoblanadi;
- qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhiti psixologik sog‘lomlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari globallashuv davrida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish kompleks, uzluksiz va tizimli yondashuvni talab etishini tasdiqladi. Mazkur yo’nalishda ishlab chiqilgan tavsiyalar ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish, talabalarning ruhiy salomatligini saqlash va ularning ijtimoiy-psixologik moslashuvini ta’minlashga xizmat qiladi.

Xulosa. Globallashuv jarayonlari zamonaviy jamiyat taraqqiyotining ajralmas qismiga aylangan bo’lib, u inson hayotining barcha sohalariga, xususan, ta’lim tizimi va talaba shaxsining psixologik rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda. Axborot oqimining ortishi, raqobat muhitining kuchayishi, kasbiy o’zini namoyon qilishga bo’lgan talabning yuqoriligi hamda ijtimoiy tarmoqlarning faol ta’siri talabalarda emotsional zo’riqish va ichki beqarorlik xavfini kuchaytirmoqda. Shu nuqtai nazardan, globallashuv davrida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, psixologik barqarorlik talabaning nafaqat ruhiy salomatligini, balki uning akademik muvaffaqiyati, ijtimoiy faolligi va kasbiy shakllanishiga ham bevosita ta’sir etadi. Psixologik barqarorlik darajasi yuqori bo’lgan talabalar murakkab vaziyatlarda muvozanatni saqlay oladi, stress omillariga nisbatan konstruktiv yondashadi va o’z faoliyatini izchil davom ettira oladi. Aksincha, barqarorlik darajasi past bo’lgan talabalarda xavotir, o’ziga ishonchsizlik va motivatsiyaning pasayishi kabi holatlar ko’proq kuzatiladi. Ilmiy tahlillar asosida psixologik barqarorlik ko’p komponentli tuzilma ekanligi aniqlandi. U emotsional intellekt, refleksiya, irodaviy sifatlar, ijtimoiy qo’llab-quvvatlash va motivatsion omillar bilan uzviy bog’liqdir. Globallashuv sharoitida aynan ushbu komponentlarni tizimli ravishda rivojlantirish talabaning ichki resurslarini faollashtirishga xizmat qiladi. Shu bois psixologik barqarorlikni shakllantirish jarayoni individual yondashuvni, shuningdek, ta’lim muhitining qo’llab-quvvatlovchi xarakterini talab etadi.

Tadqiqot davomida o’tkazilgan empirik kuzatish va diagnostika natijalari talabalarning ma’lum qismida stress darajasi o’rtacha va yuqori ko’rsatkichlarda ekanini ko’rsatdi. Bu holat, avvalo, o’quv yuklamasining ortishi, kelajak kasbiy faoliyati bilan bog’liq noaniqlik va ijtimoiy taqqoslash omillari bilan izohlanadi. Shu bilan birga, psixologik trening va refleksiv mashg’ulotlarda ishtirok etgan talabalar orasida emotsional barqarorlik va o’ziga ishonch ko’rsatkichlarining oshgani kuzatildi. Bu esa maxsus tashkil etilgan psixoprofilaktik tadbirlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa sifatida ta’kidlash mumkinki, globallashuv sharoitida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish quyidagi yo’nalishlarda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- ta’lim jarayonida sog’lom psixologik muhitni yaratish;
- emotsional intellekt va o’z-o’zini boshqarish ko’nikmalarini rivojlantirish;
- stressni boshqarish bo’yicha amaliy treninglar tashkil etish;
- motivatsion qo’llab-quvvatlash va ijobiy rag’batlantirish tizimini kuchaytirish;
- talabalarning refleksiv tafakkurini rivojlantirishga yo’naltirilgan metodlarni joriy etish.

Shuningdek, mazkur jarayonda professor-o’qituvchilar, psixologlar va ota-onalarning hamkorligi muhim omil hisoblanadi. Talabaning psixologik barqarorligi faqat individual xususiyatlarga emas, balki uning atrofidagi ijtimoiy muhitga ham bog’liq. Qo’llab-quvvatlovchi, ochiq va ishonchli muloqotga asoslangan muhit talabaning o’z imkoniyatlarini erkin namoyon etishiga yordam beradi. Tadqiqot natijalari nazariy jihatdan psixologik barqarorlik tushunchasini globallashuv omillari bilan bog’liq holda boyitdi va uni shakllantirishning kompleks modelini taklif etdi. Amaliy jihatdan esa ishlab chiqilgan tavsiyalar oliy ta’lim muassasalarida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish, tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish hamda talabalarning ruhiy salomatligini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin.

Umuman olganda, globallashuv davrida talabalarda psixologik barqarorlikni shakllantirish uzluksiz, tizimli va maqsadga yo‘naltirilgan faoliyatni talab etadi. Bu jarayon yoshlarning nafaqat bugungi ta’lim jarayonidagi muvaffaqiyatini, balki kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatida ham barqaror, mas’uliyatli va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishini ta’minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT RO‘YXATI:

1. Abdullayeva Sh.A. Psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 320 b.
2. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2002. – 272 b.
3. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010. – 336 b.
4. Haydarov F.I., Xalilova N.I. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014. – 240 b.
5. Ibrohimov E., Yusupov E. Yoshlar psixologiyasi va tarbiya muammolari. – Toshkent: Fan, 2018. – 224 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.
7. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2017. – 280 b.
8. Rahimova D.N. Talaba yoshlarda psixologik barqarorlikni shakllantirish omillari // Pedagogik ta’lim. – Toshkent, 2020. – №3. – B. 45–50.